

Profeten en profetieën¹

deel 1: De profeten in het oude Israël

Het ambt van priester en profeet

Het oude Israël kende twee voorname waardigheden, elk met zijn bijzondere taken en kenmerken: het ambt van priester en het ambt van profeet.

Het priesterambt was erfelijk. Het had van meet af aan een officiële status. Pas na zalving mocht iemand als priester dienst gaan doen. Priesters waren aangewezen als hoeders en wachters van Gods wet. *‘De lippen van de priester zullen kennis bewaren en zij zullen uit zijn mond de wet onderzoeken, want boodschapper van IEUE van de heerscharen is hij’* (Maleachi 2: 7). De priester had tot taak het volk onderricht in de wet te geven en te wijzen op de verplichtingen waaraan het moest voldoen. Het priesterschap schoot in de vervulling van zijn taken echter schromelijk tekort: het was zelf aan bederf onderhevig en bracht ook onder het volk bederf. *‘Jullie wenden je van de weg af; jullie laten velen struikelen in de wet; jullie verderven het verbond van Levi, zegt IEUE van de heerscharen’* (Maleachi 2: 8).

Het profetenambt had geen officiële status. Het was geheel aan Gods welbehagen onderworpen: Hij koos uit wie Hij wilde. Voor profeten bestond er geen inwijdingsritueel. Alleen van Elisa is bekend dat hij plechtig tot profeet gezalfd werd (1 Koningen 19: 16).

De ontwikkeling van het profetenambt

Het ambt van profeet maakte een ontwikkeling door die twee perioden kent. De roeping van Samuel vormt de grens daartussen. Bij de

¹ Dit artikel bestaat uit 2 delen. Deel 2 verschijnt in het volgende EH-Magazine. Oorspronkelijke titel van deel 1: *Hebrew Prophecy*. Gepubliceerd in *Unsearchable Riches nr. 10*, 1919, blz. 225-240.

Vertaald, voor Nederlandse lezers bewerkt en van voetnoten voorzien door Alfred E. Dekker, Rotterdam, november 2001 en maart 2003.

Bijbelteksten zijn volgens de concordante methode uit de grondtekst vertaald.

overgang van de eerste periode naar de volgende kreeg het profetenambt een andere aanduiding: *Vroeger, in Israël, sprak een man bij zijn gang naar het raadplegen van ALUEIM¹ aldus: Komt en laat ons gaan naar een ziener. Want de profeet van vandaag werd vroeger een ziener genoemd* (1 Samuel 9: 9). Deze tekst bewijst dat met ‘ziener’ [RAE, ro-êh]² en met ‘profeet’ [NBIA, navie] precies hetzelfde ambt bedoeld wordt. Het is de wijze waarop het uitgeoefend wordt, die verschil maakt. Vandaar dat ook in de latere periode nog van een ziener sprake kan zijn – bijvoorbeeld in 1 Kronieken 9: 22 en 2 Kronieken 16: 7 en 10.

De taak van een profeet

Oorspronkelijk vulden het priester- en profetenambt elkaar aan. Maar in de loop van de tijd kwam daarin verandering. Dit gebeurde niet omdat beide ambten onverenigbaar zouden zijn. Het kwam door de priesters die op geestelijk terrein het monopolie wilden hebben. Beide ambten waren juist bedoeld om elkaar aan te vullen, omdat ze elk een bepaald doel dienden: priesters moesten over de wandel van het volk waken; profeten over de roeping die het had. Het volk had echter niet genoeg aan de lessen van de priesters over hoe het zich gedragen moest. Het kwam al gauw met de vraag: welke koers moeten wij inslaan? Het was de taak van de profeten om daar antwoord op te geven.

Het onderscheidingsvermogen van profeten

Kenmerkend voor de geschiedenis van de mens is de opeenvolging van ingewikkelde gebeurtenissen. Zij biedt een schouwspel van almaar veranderende en in elkaar overlopende tegenstellingen, een merkwaardig complex van opbouwende en afbrekende factoren (Prediker 3: 1-9). In dit gigantische spel van tegengestelde krachten is de mens als het ware speelbal van elkaar bestokende rivalen. De mensheid lijkt daarbij een vergeefse strijd tegen het onvermijdelijke te voeren. Niemand is in staat de betekenis van ontwikkelingen te overzien. Wel

¹ ALUEIM [Êlohiem] is de transcriptie van אֱלֹהִים, een van Gods meest gebruikte titels waarvan de stam AL [Eel] ‘plaatser’ betekent (NBG: God). De naam IEUE is de transcriptie van יְהוָה.

² In dit artikel wordt regelmatig verwezen naar Hebreeuwse woorden. Deze worden met gewone lettertekens in HOOFDLETTERS weergegeven. Vaak staat er met kleine letters de uitspraak bij. Voorbeeld: ‘ziener’ [RAE, ro-êh]

is duidelijk dat alles wat er gebeurt de plaats krijgt die het toekomt. De hamvraag is echter: wanneer krijgt het die plaats? Juist als wij denken met zekerheid iets uit allerlei aanwijzingen te kunnen afleiden, doet zich het onvoorziene en onverwachte voor. Onbeduidende dingen blijken later van doorslaggevende betekenis te zijn. Alledaagse gebeurtenissen blijken later verreikende gevolgen te hebben. Het lijkt onbegonnen werk om al die gebeurtenissen op hun juiste waarde te schatten, totdat de tijd heeft geleerd hoe God ervan gebruik heeft gemaakt.

Eerst was het de ziener en later de profeet die de juiste tijden en feiten kon aangeven. Dat stelde hun hoorders in staat de tijd in het juiste licht van Gods plan te zien. Daardoor konden zij de dingen die tot de verwezenlijking van dat plan bijdragen, scheiden van de dingen die nu eenmaal een keer kunnen gebeuren. Zieners en profeten observeerden en noteerden *'de era's die (...) over Israël en over alle koninkrijken van de landenverstreken zijn'* (1 Kronieken 29: 30). Zij hadden *'verstand van era's om te weten wat Israël moest doen'* (1 Kronieken 12: 32). Zij waren in staat *'(...)onderscheidend naar ALUEIM te zien'* (1 Kronieken 25: 5).

De eerste ontmoeting tussen Samuel en Saul laat op treffende wijze zien hoe het er bij profeten aan toegaat (1 Samuel 9 en 10). Kis was zijn ezels kwijtgeraakt en stuurde Saul erop uit om ze op te sporen. Wie zou ooit hebben gedacht dat dit te maken had met een koninkrijk in Gods plan? Wie zou ooit hebben kunnen weten dat dit gewone voorval het keerpunt in Israëls lot zou worden? Er zijn daarna wel vaker ezels zoekgeraakt, maar dit was de enige keer dat er voor het volk zulke gedenkwaardige gevolgen aan verbonden waren. De profeet had dit met zijn scherpe intuïtie opgemerkt en naar bevind van zaken gehandeld.

Zieners en profeten

Wij hebben eerder al gezien dat er geen essentieel onderscheid tussen ziener en profeet bestaat. Zij hebben precies dezelfde functie. Dat blijkt ook uit de verwantschap tussen de Hebreeuwse woorden waarvan hun benamingen zijn afgeleid. In het Hebreeuws worden 'zien' en 'ziener' met dezelfde letters geschreven: RAE [ra-á].

Het woord voor ‘profeet’, NBIA [navie], is verwant met NBT [navat], aanschouwen.¹ Zowel zieners als profeten waren begiftigd met een uiterst gevoelig waarnemingsvermogen. Door de heilige geest en de openbaring van Gods woord waren zij in staat te zien hoe een gebeurtenis in Gods plan paste en welke gevolgen dat voor Israël had. Het enige verschil tussen hen lag in hun optreden. Een ziener trad alleen in beslotenheid op en deelde zijn kennis alleen met degene die hem om advies vroeg; een profeet zocht de publiciteit en trad tegenover het volk op als vertolker van Gods geest; zijn woorden hadden een officiële en gezaghebbende status. Een ziener werd door mensen opgezocht om Gods raad te vragen, maar een profeet zocht zelf de mensen op om hen Gods boodschap te brengen.

Vertegenwoordigers van God

‘Het woord van IEUE was kostbaar in die dagen, geen visioen brak door’ (1 Samuel 3: 1). Zo was het in de tijd voordat Samuel door God geroepen werd. Toen kwamen er geen godsspraken af om het volk te leiden in belangrijke aangelegenheden. Dat begon pas met de roeping van Samuel, wiens woord zich tot geheel Israël richtte (1 Samuel 4: 1; Handelingen 3: 24). De officiële status die profetieën kregen, betekende slechts dat zij een breder belang dienden. Zo voldeden ze aan de toenemende behoefte van die tijd. Want de overgang van zieners naar profeten viel samen met de era, waarin Israël als natie vastere vorm begon aan te nemen. In de periode dat elke stam een eigen bestaan leidde, zorgden zieners nog voor leiding in plaatselijke aangelegenheden.

Door de vorming van een natie trad er echter een verschuiving op van lokaal naar algemeen belang. Gezamenlijk belang vroeg om gezamenlijke actie. Daardoor ontstond meer behoefte aan godsspraken met een breder perspectief. In die behoefte werd door profeten voorzien. Profeten waren Gods vertegenwoordigers aan het koninklijk hof. Zij gaven richting aan de nationale politiek. In alle staatszaken werd Gods woord steevast door een profeet aan de koning bekendgemaakt. Salomo was de enige koning tot wie God sprak zonder tussenkomst van een profeet (1 Koningen 3: 5; 6: 11; 9: 2).

¹ Gelesnoff volgt hiermee niet de gebruikelijke opvatting dat NBIA zou zijn afgeleid van NBA, ‘doen opborrelen’, of van BUA, ‘komen’. Deze woorden geven als ‘hij die doet opborrelen’ of als ‘hij die komt’ geen zinnige invulling aan wat NBIA, profeet, zou betekenen.

Profetenschool

Het zal niemand verbazen dat de hoge positie van het profetenambt in het koninkrijk begeerd werd door mensen die op eigen gewin uit waren. Sluwe lieden maakten het profetenambt ondergeschikt aan eigenbelang door het tot een *erfelijk* ambt te maken, naar het voorbeeld van het priesterambt. De zonen van de profeten werden in een nieuwe klasse ondergebracht. Zo werd de oprichting van een profetenschool een feit.

Samaria heeft zwaar moeten boeten voor deze poging om Gods geest in een nauw, menselijk keurslijf te proppen. Het belastte Israël met een parasitaire instelling die alle levenssappen uit de natie wegzoog en haar reserves uitputte. Deze niet door God aangestelde profeten deden alles om maar populair te zijn. Zij waren belust op hoge posten en neveninkomsten. De profetenschool had geen enkele toegevoegde waarde; zij was in geestelijk opzicht volkomen waardeloos. Als zich een crisis voordeed, werden al haar pretenties als een ballon doorgepikt. Het enige wat haar profeten deden om de nood van het volk te lenigen, was het een armzalige worst voorhouden.¹

Profetie in drie woorden

Het principe van de profetie wordt in het Hebreeuws door drie woorden uitgedrukt:

1. RAE [ra-â] ‘zien’: drukt het directe contact uit tussen het oog en datgene wat het opvangt (Numeri 24: 17, NBG: ik zie).
2. NBT [navát] ‘aanschouwen’: daarbij laat iemand dat wat hij ziet ook tot zich doordringen (Habakuk 1: 5, NBG: let op).

Het subtiële verschil tussen RAE en NBT wordt duidelijk in teksten waar beide woorden naast elkaar voorkomen, zoals in Klaagliederen 1: 11 waar Jeruzalem uitroept: ‘*Zie, IEUE, en aanschouw wat ik geworden ben: een verachte.*’ Wanneer Jeruzalem IEUE smeekt om te ‘zien’, vraagt ze Hem Zijn oog op haar ellende te richten. Wanneer zij Hem bidt te ‘aanschouwen’, vraagt ze Hem notitie te nemen van de vreselijke vormen die haar ellende aangenomen heeft.

3. ChZE [chazá] ‘onderscheiden’: drukt het vermogen uit om met de zintuigen – niet per se met de ogen, maar vaak met de oren – dingen in zich op te nemen en verstandelijk te verwerken (1 Samuel

¹ Een treffend voorbeeld: de geschiedenis van Achab in 1 Koningen 22.

3: 2-9). Van dit werkwoord is het zelfstandig naamwoord ChZUN [chazón] afgeleid: 'visioen'. Dan heeft de profeet zijn waarnemingen in beelden vastgelegd, zodat hij ze ook op schrift kan stellen (Habakuk 2: 3). De bijzondere lading van ChZE blijkt onder meer uit Psalm 27: 4. Wanneer de psalmist bidt om het '*onderscheiden van de aangenaamheid van IEUE*' (NBG: aanschouwen), vraagt hij de Heer niet zozeer Zijn liefelijkheid te tonen als wel om daarmee zijn denken te inspireren. Op dit trefwoord komen wij later nog terug.

Deze drie werkwoorden geven tezamen een duidelijke voorstelling van wat er bij een Hebreeuwse profeet gebeurt. Zij beschrijven zijn geestelijk vermogen, geven aan welk proces zich bij hem voltrekt en waarin dat uitmondt.

Een gave van de geest

Wat moest er gebeuren voordat iemand profeet mocht heten? Profeteren was niet op de natuurlijke aanleg van een persoon of volk terug te voeren. Het was een gave die de mens van de heilige geest ontving. De geest volgde daarbij de wetten die voor het gehele universum gelden. God gaat niet op het ene terrein tegen de natuurlijke orde in om iets op het andere tot stand te brengen. Hij werkt Zichzelf niet tegen door ergens dingen in de war te brengen. De natuur is het werk van Gods hand. Daarom gaat Zijn geest niet aan haar voorbij of tegen haar in. Hij deelt Zijn gaven ook niet zonder aanzien des persoons uit, ongeacht of iemand werkelijk capabel is. God let er juist altijd scherp op dat iemand de vereiste, bijzondere kwaliteiten bezit om in en door die mens te kunnen werken. Gods geest zet menselijke vermogens niet opzij, maar mobiliseert ze.

Geen papegaaien

Om het profeteren te kunnen begrijpen is het algemene, historische aspect net zo belangrijk als het persoonlijke. Profeteren gebeurt niet zomaar, zonder met achtergronden en omstandigheden rekening te houden. Een profetie komt niet uit een andere wereld en wordt een profeet ook niet op mysterieuze wijze ingefluisterd. Profeten zijn evenmin papegaaien die braaf de boodschappen herhalen die aan hen overgebracht zijn. Niet één van hun boodschappen is ooit buiten de lijn van historische feiten gevallen of heeft ooit los van eerdere godspraken gestaan. De profetieën die van Gods geest afkomstig zijn,

gaan juist uit van al wat God in de loop der tijd gedaan en geopenbaard heeft. Het principe dat de geest daarbij toepast, kan in één woord samengevat worden: onderscheiden. Een profeet heeft het vermogen om zaken haarscherp te onderscheiden en precies te weten hoe zij in elkaar steken. De geest mobiliseert deze vermogens als de profeet de tijden observeert en doorziet welke kant ze opgaan. De kennis die de profeet van eerdere godsspraken bezit, maakt het hem mogelijk te zien hoe nauwkeurig gebeurtenissen in de fasen van Gods plan passen. Daardoor is hij in staat te voorzien en te voorzeggen waarop iets zal uitlopen. Dit wetende hebben profeten hun profetieën op mondelinge of schriftelijke wijze naar buiten gebracht.

Gods hand in de geschiedenis

Profeteren vormt een onderwerp waarover in het algemeen verwarde denkbeelden bestaan. Men ziet niet het verschil tussen de wijze van openbaren en de openbaring zelf. De theologie schrijft aan Gods boodschappers vooruitziende en alwetende eigenschappen toe die voor Hemzelf karakteristiek zijn. Zij gaat uit van de veronderstelling dat een profeet alles weet. Hij zou ontwikkelingen net zo gemakkelijk doorzien als God. Alles bijeengenomen wijst dit op een armzalig godsbeeld.

Men heeft wat duistere ideeën over het bovennatuurlijke en is beducht voor ontwikkelingen, voor vooruitgang, voor natuurlijke krachten. De natuur zou haar eigen gang gaan, gestuurd door een autonoom werkend mechanisme. Men durft zelfs te stellen dat God door de natuur belemmerd wordt. Historische gebeurtenissen zouden tegen Zijn wil in plaatshebben en Zijn plan tegenwerken. Zo komt men ertoe Gods hand te ontkennen in de weg die de mensheid gaat en de ervaringen die zij opdoet. God zou het zowel in de geschiedenis als in het alledaagse leven van de mens laten afweten. De theologie heeft dus niet begrepen dat God Zich aan Zijn eigen wetten houdt.

Deze verwarring is vooral terug te voeren op de misleidende indruk die het heelal biedt. God, de enige bron van al wat bestaat, wordt door niets anders geleid dan door Zijn eigen wijsheid en goedheid. Hij doet al wat die Hem ingeven. Wanneer zij uniformiteit wensen, dan is er uniformiteit. Wanneer zij verandering wensen, dan is er verandering. God kán niet tegen de natuur ingaan, juist omdat er voor Hem geen natuur bestaat om daartegen in te gaan. In al Zijn handelen laat Hij Zich leiden door Zijn plan, dat op wijsheid en goedheid berust. Al het

andere – wat dat ook moge zijn – is slechts de uitwerking van dat plan. De opvatting dat de natuur voor God een drempel zou vormen of een factor waarmee gerekend zou moeten worden, berust op pure fantasie. Het natuurlijke en het bovennatuurlijke liggen nu eenmaal in elkaars verlengde. De natuur is een vorm waarin het bovennatuurlijke zich uitgedrukt. Gods aanwezigheid in de natuur betekent niet dat Hij zo nu en dan bijspringt waar zij tekortschiet. Alles wat er in de kosmos gebeurt, staat of valt met Gods wil en laat Gods plan exact tot uiting komen. Hetzelfde geldt voor Gods aanwezigheid in de geschiedenis. Zij houdt niet in dat Hij zo nu en dan een teken of wonder doet, maar dat Hij door Zijn wil aan de geschiedenis een bepaalde loop geeft.

Profetie als gedoseerde openbaring

Daarom heeft profeteren ook zijn eigen beperkingen. Het is een gave die van bijzondere omstandigheden afhangt en slechts onder zulke omstandigheden actief wordt. Een profeet ziet in met welke bedoeling God aan gebeurtenissen een bepaalde loop geeft. Hij neemt waar hoe God in de gebeurtenissen van zijn tijd en generatie te werk gaat en schrijft zijn bevindingen op. Daarbij geeft Gods geest aan zijn woorden een diepere strekking en betekenis dan de profeet op dat moment beseft. Een profetie sluit volkomen aan op de behoefte en de kennis van de tijd waaruit zij afkomstig is. Tegelijkertijd is haar blikveld breed genoeg voor verder reikende wijsheid.

Juist dit bijzondere aanpassingsvermogen levert het beste bewijs dat profetieën van God afkomstig zijn. Zijn geest voert ons van de eerste vervulling van een profetie, zoals in de profetische geschriften vastgelegd, naar veel verder gelegen delen van Gods plan. Gods geest had die facetten al wel in gedachten – iets dat bij de profeet onmogelijk was. Profetieën volgen de wetten die de loop van de geschiedenis regeren. Daardoor kunnen geschiedenis en profetie ‘zich herhalen’ wanneer situaties zich opnieuw voordoen. Dit zal onmogelijk zijn in de ogen van degene die door God blind is gemaakt. Het zal ook onmogelijk zijn wanneer men natuurwetten houdt voor onbegrijpelijke willekeur.

Objectiviteit

Het is Gods geest die de gave van het profeteren schenkt. Zieners en profeten ontvangen daarbij een buitengewoon scherp waarnemingsvermogen. Profeten zijn vooral waarnemers. Zij kijken hoe gebeurte-

nissen zich ontwikkelen. Verlicht door Gods geest en Zijn Woord zijn zij in staat te onderscheiden welk belang bepaalde gebeurtenissen hebben en welke gevolgen daaruit voortvloeien. Dat verklaart ook waarom profeten hun eigen mening en gevoelens vóór zich kunnen houden. Hoever zou bijvoorbeeld Nathans mening niet verschild hebben van de woorden die hij van God moest spreken (2 Samuel 7: 3-4)?

Geen enkele profetie is het voortbrengsel van wat een profeet ooit bedacht, geconcludeerd, gehoopt of gevreesd heeft. Zij berust op directe waarneming. Daarom hebben profeten hun boodschap met zoveel stelligheid kunnen bekendmaken. Zij wisten dat hun boodschap niets met hun eigen persoon te maken had.

Gods drijvende kracht

Wanneer een boodschap van God tot een profeet doorgedrongen was, moest hij die ook uitdragen. Dezelfde goddelijke kracht als waarmee God het de profeet mogelijk maakte te zien, dwong hem ook te vertellen wat hij zag. Die drijvende kracht is door Amos zeer treffend uitgedrukt: *'De leeuw brult. Wie zal niet vrezen? Mijn heer IEUE spreekt. Wie zal niet profeteren?'* (Amos 3: 8). Net zoals het brullen van de koning der dieren iemand onwillekeurig een schrikreflex bezorgt, bestaat de reactie van een profeet op Gods woorden uit profeteren. Valse profeten hebben die reflex niet; zij worden door oppervlakkige, menselijke motieven bewogen om te verkondigen wat de massa wil horen of wat henzelf voordeel brengt.

Wanneer een profeet uit gebeurtenissen een gedachte haalt die niet van hemzelf is, verkondigt hij haar ook als een van God afkomstige openbaring. Hij is Gods spreekbuis die op een voor mensen verstaanbare wijze een boodschap van de onzichtbare God brengt. Dit blijkt uit het feit dat er een vast verband bestaat tussen 'profeet' en 'mond', bijvoorbeeld in de rol van Aäron (Exodus 4: 16 en 7: 1).

Bewijs van echtheid

Wat een profeet ziet en verkondigt, behoeft niet altijd op de toekomst betrekking te hebben. De algemene opvatting dat een profeet altijd iemand is die dingen voorspelt, vindt in de Schrift geen steun. De Schrift noemt een profetisch geschrift ook 'visioen' [chazón], wanneer het licht werpt op dingen die al gebeurd zijn (2 Kronieken 9: 29 en 32: 32). Een visioen laat ook zien welke wegen God in het verleden

bewandeld heeft. De essentie van profeteren is het onderscheiden en bekendmaken van de wijze waarop God in de wereld handelt. Maar omdat God altijd volgens vaste beginselen te werk gaat, is een profetie ook voor de toekomst van betekenis.

De wijze waarop een profetie in de dagen van de profeet in vervulling gaat, geeft aan wat nog in de verre toekomst te gebeuren staat. Dat neemt niet weg dat de vervulling van de profetie in de naaste toekomst voor de tijdgenoten van de profeet het bewijs is van zijn goddelijke opdracht. De wet geeft juist dit uitdrukkelijk als criterium om een ware profeet van een valse te kunnen onderscheiden (Deuteronomium 18: 22). Het staat buiten kijf dat de ons bekende profeten hun reputatie voor een groot deel te danken hebben aan het feit dat hun uitspraken niet lang daarna in vervulling gingen. Sommigen die later optraden, legden grote nadruk op wat hun voorgangers gezegd hadden (Zacharia 1: 6). Jesaja kon tijdens de invasie van de Assyriërs bij zijn volksgenoten alleen daarom met gezag op hun geloof een beroep doen, omdat zijn eerdere voorzeggingen door de loop der gebeurtenissen bewaarheid waren. In hachelijke tijden was dat het enige waardoor het gezag van de profeten onaangetast kon blijven.

Een kwestie van onderscheiden

Een profeet onderscheidt volgens welke beginselen God handelt. De eeuwen laten een voortdurende wisselwerking zien tussen het handelen van God en van de mensen. Het is de taak van de profeten om het onderscheid daartussen helder te maken. Profetische geschriften zijn dan ook geen verzameling van allerlei goddelijke, irreële voorstellingen. Zij berusten juist op concrete feiten zoals persoonlijke ervaringen en historische omstandigheden. Zij zijn op zowel een nabijgelegen als een verder verwijderd doel gericht. De profeten zien in het detail en het eindige wat absolute gelding heeft. Zij zien het werk van Gods hand in de natuur en in de geschiedenis en hoe Hij daarmee het verstand en het geweten van mensen aanspreekt.

De Schrift drukt het actieve element van het profeteren uit met behulp van de volgende drie nauw verwante woorden:

- a. ChZE [chazáh] ‘onderscheiden’, namelijk hoe God met de mens handelt;
- b. ChZE [chozêh] ‘hij die onderscheidt’, degene die de gave des onderscheidens bezit (2 Samuel 24: 11; 1 Kronieken 25: 5; 2 Kronieken 35: 15; NBG: ziener);

- c. ChZUN [chazón] ‘dat wat onderscheiden is’, het product van deze gave in de vorm van een geschreven visioen (2 Kronieken 9: 29 – NBG: *‘de gezichten van de ziener Jedo’*; Habakuk 2: 2-3 – NBG: gezicht).

De aanhef van een profetisch geschrift

Wanneer wij de werkelijke betekenis van ‘visioen’ [chazón] begrijpen, krijgen de geschriften die daarmee aangeduid worden voor ons een diepere betekenis. Bezien wij bijvoorbeeld de aanhef van de Jesajarol (1: 1): *‘Visioen van Jesaja, zoon van Amos, dat hij onderscheidde over Juda en Jeruzalem in de dagen van Uzzia, Jotam, Achaz en Jechizkia, koningen van Juda.’* Deze boekrol heeft kennelijk tot doel Gods voetstappen te onderscheiden in de geschiedenis van de vier genoemde koningen. Jesaja houdt geen preek over morele en godsdienstige principes; Hij geeft een reeks onthullingen die duidelijk samenhangt met het plan waarmee het verbond met Israël verweven is. Hij onderscheidt de principes volgens welke dat plan voortgang heeft.

Interessant is ook de aanhef van de rol van Nahum (1: 1): *‘Opheffing van Nineve. Boekrol van het visioen van Nahum, de Elkosiet.’* Wie de boekrol leest met de traditionele invulling van het woord ‘visioen’, vat het al gauw op als een droomgezicht van iets dat zich in een ver land en in een verre eeuw voltrokken heeft. Maar dan zou de boekrol niet veel meer voorstellen dan een fraai, literair werkje. Wie de boekrol echter opvat als het product van wat de profeet onderscheiden heeft, ziet in dat zij een veel hogere waarde bezit. Zij laat immers zien, hoe God in moreel opzicht met de heidenen handelt en gaat na waarom Nineve ineenstortte. Door de aanhef goed te lezen, zal men de inhoud van de boekrol beter begrijpen.

Vladimir Gelesnoff